

Stanovisko k článku "ACTA nepotřebujeme, zákony proti pirátům už máme. Nikdo je ale nevymáhá"

Redaktoři serveru Technet, který spadá pod zpravodajský portál iDnes.cz, v článku „ACTA nepotřebujeme, zákony proti pirátům už máme. Nikdo je ale nevymáhá“ (http://technet.idnes.cz/acta-nepotrebujeme-zakony-proti-piratum-uz-mame-nikdo-je-ale-nevymaha-1kn-/sw_internet.aspx?c=A120125_171656_sw_internet_kuz) v části „Stahování je Legální“ mimo jiné tvrdí, že „stahování filmů a hudby z internetu pro osobní potřebu je zcela legální“. Toto tvrzení je zavádějící a nepravdivé; rozhodli jsme se proto problematiku legálnosti či nelegálnosti stahování obšírněji osvětlit.

Stáhnutí filmu či hudby z internetu pro osobní potřebu může být za určitých podmínek skutečně legální, ale rozhodně to neplatí ve všech případech, naopak ve většině případů jde o jednání protiprávní. Aby bylo zhotovení kopie pro osobní potřebu jedním z dovolených, je totiž potřeba, aby splňovalo VŠECHNY podmínky, které zákon uvádí. Pojdme si je pro přehlednost očíslovat:

- 1) Dovoleno je pořídit rozmnoženinu pouze již zveřejněného díla (§ 29 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorského zákona (dále jen AZ));
- 2) Účelem osobní potřeby není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu (§ 30 odst.1 AZ);
- 3) Rozmnoženina zhotovená pro osobní potřebu nesmí být použita k jinému účelu (§ 30 odst. 5 AZ);
- 4) Dále nesmí být při zhotovování kopie obejity účinné technické prostředky ochrany práv, tedy např. ochrana proti kopírování, systém podmíněného přístupu apod. (§ 42 AZ ve spojení s § 30 odst. 6 AZ). To při stahování ale zpravidla není třeba – už to udělal někdo jiný ;-);

Řekněme, že výše uvedené podmínky jsou splněny. Nejsou však jediné, které autorský zákon stanoví. Každý akt zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu, což je i stažení filmu či písničky do počítače, musí zároveň splňovat i všechny podmínky stanovené v ustanovení § 29 odst. 1 AZ – tzv. třístupňového či tříkrokového testu („three step test“). Ty jsou logicky tři; první je splněna automaticky, jedná se o zvláštní případ stanovený zákonem, takže pro posouzení legálnosti či nelegálnosti zhotovení kopie pro osobní potřebu jsou důležité dvě:

- 5) Zhotovení kopie pro osobní potřebu není v rozporu s běžným způsobem užití díla; a
- 6) Zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Na nutnost použití podmínek třístupňového testu poukazuje i Nejvyšší soud České republiky (NS) ve svém usnesení 5 Tdo 234/2009: „*O tomto testu lze hovořit jako o materiální podmínce bezesmluvního užití díla, a to vedle jednotlivých zákonných skutkových podstat, jež představují podmínku formální, přičemž aby konkrétní nakládání s dílem představovalo užití dovolené, je třeba aby byly splněny obě tyto podmínky.*“

Uživatelé z internetu nejčastěji stahují komerční filmy, které jsou uváděny v kinech či právě vyšly na DVD. U písniček je to podobné, většina z nich je běžně k dostání na CD či v online prodejnách, ale musí se za ně, stejně jako za legální filmy, zaplatit. U filmů je běžný způsob užití jejich promítání v kinech, s odstupem několika měsíců vydání na DVD a Blu-ray a následuje prodej do televizí (nejdříve kabelových) a často i zpřístupnění v online půjčovnách a nově i prodejnách. Jen totální ignorant přitom může tvrdit, že to, čeho jsme nyní svědky, tedy na jedné straně rozkvět a mnohamilionové měsíční tržby provozovatelů filehostingových „sdílecích“ úložišť a harddisky a flashky uživatelů přeplněné nejnovějšími filmy a hudbou staženou právě z těchto serverů a na druhé straně citelně oslabený hudební a filmový průmysl, spolu nijak nesouvisí. Naprostá většina lidí, kteří si stáhli nějaký film či album z internetu, už do kina nepůjde a rozhodně si nekoupí DVD či CD či nestáhne tentýž produkt z legální služby. Oprávněným zájmem autora, potažmo držitele práva je dostat přiměřenou odměnu za užití jeho díla a dosáhnout návratnosti vložených investic a realizovat zisk. Za stažený film či album ale takovou odměnu nedostane^{*)}. Např. Jan Svěrák, režisér a producent filmů jako Kuky se vrací, Vratné lahve či Kolja v dokumentu *Filmy (ne)jsou zadarmo* říká: „*Český film stojí třeba 33 milionů a vydělá v kinech 10 milionů, a poté, co si ho stáhne dalších 400 tisíc diváků, tak přijde o dalších 10 milionů tržeb. Tak na sebe vůbec nevydělá.*“

Z výše uvedených důvodů jsme přesvědčeni, že podmínky očíslované jako 5 a 6 nejsou splněny např. v případě stahování filmů, které jsou v běžné distribuci na DVD nosičích nebo jsou naopak uváděny jen v kinech a vydány budou později. Pokud si někdo stáhne epizodu seriálu, která mu utekla v televizi, nebo film, který není možné sehnat v běžné distribuci, bude se jednat o jednání dovolené. Současné masivní stahování premiérových a předpremiérových děl však rozhodně nevyhovuje podmínkám třístupňového testu a jde tedy o jednání NELEGÁLNÍ. Navíc je třeba posoudit i otázku legálnosti zdroje, z kterého je kopie pro osobní potřebu pořizována. I tuto okolnost je třeba posoudit z hlediska třístupňového testu podle konkrétních okolností případu, viz citované usnesení NS: „*V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že i v naznačených směrech platí povinnost výkonu tohoto omezení autorského práva v souladu s výše zmíněným tříkrokovým testem. Autorsko právní důsledky pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu např. z protiprávně pořízeného zdroje je tedy třeba posuzovat vždy podle konkrétních okolností případu. Ani zde tedy nelze vycházet z paušálního výkladu o dovolenosti či zakázanosti pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu z nelegálního zdroje.*“

Pokud jde tedy o stahování kopií filmů a písniček z filehostingových úložišť nebo prostřednictvím P2P sítí, většina těchto jednání nevyhovuje všem zákonným podmínkám a je proto NELEGÁLNÍ. Druhá věc je však postižitelnost takového protiprávního jednání. Pouhé stahování není zpravidla posuzováno jako trestný čin, ale pouze jako občanskoprávní delikt, případně přestupek, přičemž porušitel je minimálně povinen nahradit škodu a vydat bezdůvodné obohacení. Vzhledem k četnosti a masivnosti závažnějších případů porušování práv, jako jsou nelegální šíření či zpřístupňování nelegálních rozmnoženin, však jak nositelé práv tak příslušné orgány postihují v našich podmínkách téměř výhradně jen závažnější jednání. Za nelegální stahování tedy sice postih hrozí, ale není uplatňován.

^{*)} Šťouralové začnou nepochybně namítat „A co výpalné?“, čímž mají na mysli poplatky z nenahranych nosičů, paměťových médií a harddisků. Tyto poplatky jsou 40 haléřů za CD disk a 1 Kč za DVD disk, což pochopitelně nemůže být ona přiměřená odměna, navíc stažené filmy a alba nejčastěji skončí na harddiscích počítačů a přehrávačů, případně na flashkách, kde je brzy nahradí nové stažené filmy a písničky. I za harddisky a flashky se platí – 1,50 Kč za každý započatý 1 GB kapacity, nejvýše však 90 Kč. Každý průměrný stahovač jistě po dobu životnosti svého počítače stáhne filmy a hudbu v hodnotě o několik řádů vyšší. A za externí harddisky, kde déle skladované kopie končí nejčastěji, se platí ještě méně – 0,15 Kč za každý započatý 1 GB kapacity, a od 1 TB jen 0,10 Kč za každý započatý 1 GB. Část vybraných peněz spolknou náklady na výběr a rozdělování, tedy náklady kolektivní správy práv, a pak přijde na řadu rozdělování. Tam je často ten největší kámen úrazu a u filmů je obzvlášť obrovský; odměna totiž náleží pouze za dovozená užití a kritériem jsou legální zdroje, tedy zejména vysílání v televizi, nikoli internet, z kterého skončí na harddiscích, flashkách a nosičích nejvíce filmů. Takže držitelé práv k nejvíce stahovaným dílům za takové užití nedostanou ani těch pár halířů.